

Oponentský posudek k bakalářské práci Elišky Matoušové

Biřmování jako iniciační rituál v diecézním centru života mládeže

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Skripnik, Ph.D.

FHS UK

Těžko bychom hledali jiné, konstitutivnější téma sociální antropologie, než jaké představuje rituál. Eliška Matoušová se tak ve své bakalářské práci vydává do téměř barokního prostoru, zaplněného velkolepými teoriemi, košatými koncepty i bohatou empirií, když se zaměřuje na problematiku biřmování v katolické církvi, a klade si otázku „Jak této iniciační slavnosti rozumí sami biřmovanci a jak ji reflektují?“ (str. 9). Obecnější zájem o to, jak „křesťanství ovlivňuje morální hodnoty dospívajících“ (str. 25), tak autorka vhodně přeformátovala do kvalitativním výzkumem uchopitelné podoby, kterou poskytuje konkrétní diecézní centrum (kardinál Vlček údajně tato centra označoval za „laboratoř církve budoucnosti“).

Práce je členěna standardně na úvod, teoretickou, metodologickou, následované empirickou částí a závěrem. Nicméně, náplň jednotlivých částí příliš standardně nepůsobí a signalizuje výraznější limity práce. Přes onu zmiňovanou antropologickou baroknost, je zarážející, že autorka se v teoretické části věnuje diskuzi antropologických přístupů k rituálu až s protestantskou střídmostí (str. 10–15). Zbytek kapitoly (str. 15–23) zaujímá spíše teologizující popis svátosti biřmování. Tím nechci říct, že by tento výklad nebyl informativní, naopak. Postrádám však smysl toho, jakou teoretickou či konceptuální práci má autorce umožnit. Tento výklad spíše náleží do části empirické, kde by jej bylo vhodné provázat s emickými perspektivami biřmovanců, což by práci dodalo chybějící argumentační plastičnost a přesvědčivost. Pokud autorka v úvodu tvrdí, že biřmování chce nahlížet jako „přechodový iniciační rituál“, a koncept přechodového rituálu si vypůjčuje od A. van Gennepa, práci by jistě prospělo, kdyby se s jeho prací seznámila napřímo (kniha vyšla i česky), nikoliv jen prostřednictvím učebnic Murphyho a Bowie. Je též škoda, že do práce více nezpracovala úvahy V. Turnera týkající se „communitas“, které jí mohly být nápomocné v promýšlení charakteru „společenství, ve kterém příprava a biřmování probíhá“ (str. 31).

Jako problematická se jeví i část empirická. Úvod kapitoly (str. 31–34) by bylo vhodnější zakomponovat do části metodologické, neboť ozřejmuje proces tvorby dat. Empirická kapitola

je nasycená mnohými zajímavými informacemi o historii, fungování a působení diecézního centra a o zkušenostech budoucích i minulých biřmovanců. Naneštěstí, kapitola minimálně komunikuje s teoretickou částí. Pokud autorka usiluje o porozumění biřmování prostřednictvím konceptu přechodových rituálů a uvádí, že van Gennep rozděluje „průběh rituálu na fáze „oddělení/odloučení – přechod/pomezí – opětovné začlenění či (znovu přijetí) a typy rituálů na preliminární – liminární – postliminární“ (str. 11), pak by bylo vhodné tuto perspektivu aplikovat či diskutovat ve vztahu k vlastním datům. Kde a v čem přechodovost a její fáze/rituály autorka nachází v biřmování? V průběhu konkrétní bohoslužby? V celém rituálním cyklu života křesťanky? A jak rozumět přechodovosti, když informanti poukazují na určitou ambivalentnost – „Myslím, že to může být pro mě moment, kdy mi to rozšíří a posílí víru, ne že ji přetvoří, ale že ji posílí...“ (str. 47); „Až zpětně jsem zjistila, že od té doby se v mém životě začaly měnit věci.“ (str. 50)?

Celkově lze považovat bakalářskou práci Elišky Matoušové za informativní sondu do teologického diskurzu, života konkrétního diecézního centra a mladých křesťanů připravujících se na svátost biřmování. A je nutné ocenit upřímnou snahu autorky přiblížit se specifickému prostředí prostřednictvím etnografické zkušenosti, a to i navzdory pandemickým omezením.

Z formálního hlediska je práce pečlivě zpracovaná; obsahuje všechny náležitosti kladené na tento typ práce včetně přehledné strukturace textu a jednotného citačního úzu a bibliografie.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení mezi velmi dobře (2) a dobře (3), v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze 15. 9. 2022

PhDr. Jaroslav Klepal, Ph.D.